

DOLENJSKI GOZDAR

glasilo delavcev
gozdnega gospodarstva
novo mesto

letnik XIX

oktober 1982

št. 9

Za polovico večji izvoz kot leta 1982

Prvotni plan izvoza in uvoza za leto 1982 je bil tako v gozdnem gospodarstvu Novo mesto kot v ostalih organizacijah v SRS neusklajen in je izražal pretirano željo po uvozu. Po družbenem načrtu v letu 1982 podjetje ne sme poslabšati rezultatov izvoza iz leta 1981, zato so na SISEOT uskladjali plan izvoza in uvoza na podlagi meril za usklajevanje plana.

Po usklajenem planu izvoza in uvoza za leto 1982 bi Gozdno gospodarstvo Novo mesto morale izvoziti za 35,8 milijona hlodovine, 10 milijonov din pa bi ustvarilo z združevanjem deviz po 68. členu ZDP z Novolesom. Uvozili bi lahko za 14 milijonov din repromateriala in opreme.

Usklajen plan za leto 1982 je bil previsok za nekatere članice V. enote SISEOT, v katero spada tudi Gozdno gospodarstvo Novo mesto, (npr. DO Jelovica je v letu 1981 končala z izvozom hiš v Italijo, LIP

v 000 din

TOZD TOK	Uresničenje izvoza v letu 1981		Usklajen plan izvoza in uvoza po spremembi režima		Ocena povečanja fizičnega obsega izvoza v letu 1982 v prim. z 1981 v %	Realizacija izvoza in uvoza do 31.8.1982	
	izvoz	izvoz na kon- vertibilni trg	izvoz	uvoz		izvoz	uvoz
1. TOZD Novo m.	6228	6228	14341	5870	230	7139	2248
2. TOZD Straža	7629	7629	7531	2290	98	1242	1995
3. TOZD Podturn	2322	2322	2228	820	96	2508	340
4. TOZD Črmošnj.	6634	6634	6485	2370	98	7167	964
5. TOZD Črnomelj	5745	5745	6405	2580	111	6330	2113
6. TOK Novo m.	3693	3693	8623	1970	233	8638	794
7. TOK Črnomelj	4321	4321	7049	2180	163	5450	908
8. TOK Trebnje	265	265	2339	600	883	492	242
9. TOZD Gradnje				5374			2096
Skupaj	36038	36838	55000	24060	149	45965	11700

Konjice ne more izvoziti planirane količine, če jim ne odobrijo dodatnega uvoza za nadomestilo opreme itd.). Zato je bil sprejet nov plan ekonomskih odnosov s tujino za leto 1982, objavljen preko združenja Les Ljubljana. Po tem načrtu bi morale Gozdno gospodarstvo Novo mesto izvoziti za 51,8 milijona din, uvozili pa bi lahko za 13,7 milijonov din repromateriala in opreme.

Do nedavnega je podjetju od ustvarjenega izvoza pripadalo še 65 odstotkov deviz oziroma deviznih pravic z organizacijami, katerim je primanjkovalo deviz ali pa so nam v zameno odobrile rezervne dele (TAM, Borovo, Sava). Sedaj pa velja nova omejitev in sicer za V. enoto SISEOT pripada od ustvarjenega izvoza 30,24 odstotkov deviz oziroma deviznih pravic, ostalo pa mora podjetje

odstopiti za kritje potreb federacije, DPS, za uvoz nafte itd.

Usklajeni načrt izvoza po spremembi režima za leto 1982 znaša 55,3 milijona din za Gozdno gospodarstvo Novo mesto, uvozi pa lahko za 24 milijonov din blaga.

Do konca avgusta je Gozdno gospodarstvo Novo mesto izvozilo za 45,9 milijonov din hlodovine in žaganega lesa. Izvoz v osmih mesecih je v primerjavi z lanskim letošnjim izvozom večji za 24 odstotkov.

Najbolj se je izvoz povečal na TOK Novo mesto in TOK Trebnje. Po oceni bo do konca leta Gozdno gospodarstvo Novo mesto izvozilo za 55 milijonov din hlodovine in žaganega lesa, kar bi pomenilo za polovico večji izvoz kot v letu 1981.

Gozdno gospodarstvo Novo mesto je uvozilo za 11,7 milijonov din blaga, od tega za 4 milijone din opreme; to so dvigala in žičnica Urus, ostalo pa so rezervni deli za žage in stroje.

Iz vsega tega je razvidno, da Gozdno gospodarstvo Novo mesto nima težav v oskrbi z devizami kot večina organizacij v novomeški občini.

NEVA THORŽEVSKIJ,
dipl. oec.

Djuka Lukič, eden najbolj večjih sekačev z motorno žago v tozdu Črmošnjice pri določanju smeri podiranja, ki je najzahtevnejše opravilo pri sečnji (Foto Alojz Puhan).

Skupen nastop za razvoj dolenjskega podeželja

V petek, dne 24. septembra 1982, sta TZO KZ Krka novo-meškega območja in TOK Gozdarstvo Novo mesto podpisale samoupravni sporazum o urejanju medsebojnih razmerij.

V skladu z določbami Zakona o združevanju kmetov so kmetijske zadruge in temeljne organizacije kooperantov območja obvezne, da glede na skupne koristi, ki jih pogojujeta sorodni dejavnosti na istem območju, urejajo medsebojna razmerja s samoupravnim sporazumevanjem.

Predvsem morajo:

- usklajevati plane in programe za pospeševanje kmetijstva in gozdarstva,

- določiti načelo in način za skladno oblikovanje zadržnih enot na območju udeleženk samoupravnega sporazuma,

- oblikovati skupno hranilno kreditno službo,

- oblikovati načine skupne-

Poglobitev odnosov med kmetijsko zadrugo Krka in TOK Gozdarstvo Novo mesto

ga financiranja programov v krajevni skupnosti,

- dogovoriti se o skupnem ustvarjanju pri uresničevanju pogojev za socialno in materialno varnost združenih kmetov,

- izoblikovati in izvesti skupni program izobraževanja.

Te zahteve iz zakonskih določil so vsebina sporazuma, ki so ga podpisale temeljne organizacije kmetijske zadruge Krka Novo mesto in TOK Gozdarstvo Novo mesto.

Nekaj iz vsebine sporazuma

V splošnih določbah podpisnice ugotavljajo namen in cilje sporazuma, ki so pospeševanje razvoja območja, na katerem delujejo združeni kmetje, s poudarkom na razvoju hribovitih območij in Suhe krajine. Podpisnice namreč ugotavljajo, da so prav ta območja nosilci družbeno pomembnih funkcij, kot so proizvodnja hrane, proizvodnja lesa, oblikovanje ter vzdrževanje kulturne krajine in njene poseljenosti in ne nazadnje tudi obrambnih nalog. Zato se s sporazumom dogovorijo, da bodo skupaj hitreje

razvijali infrastrukturne objekte (ceste, vodovodi, elektrika, telefon), s cestami odpirali obdelovalne in gozdne površine kot tudi izboljševali in čistili zaraščena zemljišča. Za doseg teh ciljev bo potrebno medsebojno usklajevati dogovore, srednjoročne in letne programe.

Kratkoročno in dolgoročno kreditiranje

Zaradi enotne politike kreditiranja ter zagotovitve večje materialne osnove za izvedbo skupnih programov razvoja je že bila ustanovljena skupna hranilno-kreditna služba kmetijstva in gozdarstva, ki bo zagotavljala sodelovanje na področju kratkoročnega kreditiranja in tekoče likvidnosti kot tudi dolgoročno kreditiranje za skupna investicijska vlaganja v kmetijsko in gozdarsko proizvodnjo.

Zaradi boljšega informiranja združenih kmetov bodo podpisnice v vseh zadevah obveščale združene kmete v internih glasilih kot tudi na skupnih zborih kmetov po revirjih, kjer se obe OZD pokrivata.

Poudarjeno je tudi sodelovanje na področju izobraže-

vanja, ki je pravzaprav temelj uspešnega razvoja podeželja. V te namene bodo podpisnice v bodoče medsebojno usklajevale programe izobraževanja in jih tudi skupno uresničevale, pri čemer pa bodo pazile na to, da bodo programi vsebovali točno opredeljene izobraževalne smotre.

Socialna varnost kmetov

Veliko bo treba napraviti tudi na področju socialne varnosti kmetov. Predvsem bo treba s skupnimi močmi vseh podpisnic omogočiti zdravstveno, pokrajinsko in invalidsko zavarovanje vsem, ki bodo izpolnjevali za to določene pogoje. Glede na razdrobljenost gozdnih in kmetijskih zemljišč, zaradi česar je proizvodnja manjša, bomo lahko le s skupnim nastopanjem omogočili dolenjskemu kmetu vse zgoraj navedene oblike zavarovanja in tako zagotovili vsaj minimalno socialno varnost.

Glede na majhno produktivnost območja se bodo podpisnice zavemale tudi za razvoj kmečkega turizma v hribovskem svetu, predvsem na področju pogorja Gorjancev in Suhe krajine, kjer so razmere za razvoj te panoge ugodne, hkrati pa je vsem tem kmetom treba zagotoviti dodatni zaslužek in s tem socialno varnost.

Sodelovanje s krajevnimi skupnostmi

Za doseg teh ciljev bo treba poglobiti sodelovanje tudi s krajevnimi skupnostmi in kmetijsko zemljiško skupnostjo, ki sta tudi nosilca razvoja podeželja.

Na koncu bi dejal, da je sporazum le osnova za skupno nastopanje pri razvoju dolenjskega podeželja in pri zagotavljanju socialne varnosti združenega kmeta. Za doseg vseh zastavljenih ciljev bo treba sodelovanje vseh zainteresiranih še poglobljati in ga dopoljevati. Vodilo za delo pa naj bo dejstvo, da vse podpisnice povezujejo sorodne dejavnosti, ki jih opravljajo na istem območju in z istimi ljudmi.

JOŽE KOVAČIČ

Spodbude ostajajo

10. kongres Zveze sindikatov Slovenije je za nami

Občinski sindikalni svet Novo mesto je pred 10. kongresom poslal osnovnim organizacijam rokovnik priprav. S tem je pozval vse člane, da predvsem z delom prispevajo k večjemu uspehu kongresa in h gospodarski stabilizaciji.

Program dejavnosti so dobile vse organizacije in je ali bo moral biti znan vsem članom, zato iz njega obnovimo le dve spodbudi.

- 1) Vse sile za stabilizacijo gospodarjenja.

- 2) Ureditev proizvodnih prostorov, dvorišč, okolja, zbiranje sekundarnih surovin.

Za akcije je odgovoren IO OO ZS, sodelovali pa naj bi vsi zaposleni.

Nalogi sta trajni in se ne končata s kongresom. Dobro opravljeni bosta tudi najlepše potrdilo uspešnosti 10. kongresa Zveze sindikatov Slovenije in stvaren prispevek za izboljšanje gospodarjenja.

Ali ste v vašem tozdu in toku, v vaši osnovni organizaciji sledili spodbudam? Kaj ste ukrenili? Če se ne morete pohvaliti, začnite sedaj. Še je čas, da nadoknadite zamujeno.

Prvi obisk japonskih gozdarjev na Dolenjskem

Septembra je naše podjetje obiskalo osemindvajset japonskih gozdarskih strokovnjakov. Skupina, ki

Vodja potovanja je Zenkichi Hayasaha, direktor gozdarske uprave v okraju Miyagi.

bo obiskala več evropskih držav, se je pred tem mudila na Madžarskem, po obisku v Novem mestu in Bledu pa je odpotovala v Švico. Pri nas

so si ogledali gozdove v gospodarski enoti Soteska, kjer so jim o negi bukovih gozdov in o gospodarjenju s starimi sestoji govorili profesor dr. Dušan Mlinšek, vodja TOZD Gozdarstvo Straža dipl. ing. Jernej Piškur in drugi. Na svoji poti po Evropi se japonski gozdarji zanimajo za upravljanje z gozdovi, za pridobivanje in uporabo lesa, za odnose med gozdno in kmetijsko proizvodnjo ter za pomen gozda za oddih.

V skupini so bili udeleženci raznih gozdarskih ustanov, direktorji gozdarskih podjetij, specialisti za posamezne gozdarske dejavnosti ter več lastnikov gozdov. Naj omenimo samo še to, da so bili gostje izredno pazljivi poslušalci in opazovalci.

DOLENJSKI GOZDAR

Sodelujte v glasilu svoje delovne organizacije!

Boljša priprava dela - večja storilnost

Storilnost dela pri GG Novo mesto od 1971 do 1980 in predvidevanja nadaljnje rasti

Rast storilnosti ugotavljamo pri pridobivanju lesa, medtem ko je bila rast pri gozdnogojitvenih delih neznatna. V pridobivanju lesa je bila največja rast pri sečnji lesa, dosegla je stopnjo 6,8 odstotkov v letnem poprečju. Pri spravilu lesa je rastla storilnost s stopnjo 4,3 odstotka in pri prevozu lesa z letno stopnjo 2,3 odstotka (grafikon).

Nadaljnjo rast storilnosti je pričakovati pri vseh fazah pridobivanja lesa z boljšo organizacijo dela oziroma z boljšo pripravo dela. Dobra priprava dela bo še posebno vplivala na storilnost pri mehaniziranem spravilu lesa. Povečano storilnost v sečnji lesa bomo dosegli le z izgradnjo mehaniziranega skladišča za dodelavo in beljenje lesa. S sedanjo tehnologijo dela v sečnji so več ali manj izčrpane vse možnosti rasti storilnosti. Opuščanje iz-

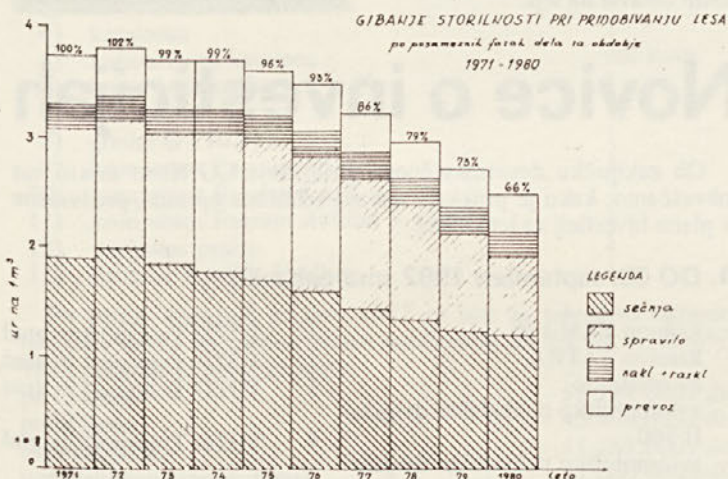
delave drv je prišlo do optimalne faze. Sekati bomo pričeli tudi drobnejši les, ki zahteva več živega dela na enoto. Za sečnjo lesa je pomembno izobraževanje delavcev, še posebno praktično poučevanje pri neposrednem delu.

Storilnost pri prevozu lesa bo porasla zaradi boljše opremljenosti vozil in reorganizacije prevoznega parka, ki je bila opravljena v zadnjem času.

Premalo je narejenega za dvig storilnosti pri opravljanju gozdnogojitvenih del. Tudi na tem področju so možnosti za napredek z uvajanjem mehanizacije, z izobraževanjem delavcev in z boljšo pripravo dela.

Storilnost mora porasti tudi pri obdelavi podatkov z uvajanjem avtomatske obdelave kakor tudi s poglobljenim strokovnim delom. Izboljšanje strokovnega dela je še posebno potrebno zaradi povečane vloge gozda, ki bo moral zadovoljevati vse več vsestranskih človeških potreb.

JOŽE LUKŠIČ,
dipl. org. dela

V SR SRBIJI BO HLADNO

Tudi če bodo delovale vse termoelektrarne s polno paro, bo v Srbiji od marca letos pa do prihodnjega marca primanjkovalo od 33 do 168 milijonov kWh električne energije. Tako predvidevajo srbski strokovnjaki za energetiko in s strahom poslušajo poročila, da si zaradi pomanjkanja premoga in gorilnega olja vse več občanov nabavlja termoakumula-

cijske peči, kar bo ob prihodu prvega mraza še bolj obremenilo električno omrežje. Vse predolgo je prevladovalo mnenje, da so bile s pričetkom obratovanja Djerdapa odstranjene vse pregrade za električno porabo. Sedaj pa ugotavljajo, da bi s sedanjo rastjo porabe električne energije morali spustiti v pogon nov Djerdap vsake štiriinajst mesecev. V Jugoslaviji proizvedemo 60 milijard kWh na leto, od tega pa porabi SR Srbija kar eno tretjino.

Sklepi samoupravnih organov

Dnevni red 3. seje delavskega sveta Gozdnega gospodarstva Novo mesto v ponedeljek, dne 18. oktobra 1982.

1. Pregled in potrditev zapisnika zadnje seje.
2. Delegatska vprašanja.
3. Poročilo o izpolnitvi plana v devetih mesecih letošnjega leta.
4. Razprava in sklepanje o srednjeročnem načrtu za obdobje 1981-1985.
5. Razprava in sklepanje o spremembah investicijskega plana za leto 1982.
6. Razprava in sprejem delovnega koledarja za leto 1983 in ugotovitev stališč delavskih svetov o spremembi delovnega časa.
7. Ugotovitev ali so delavski sveti TOZD in TOK sprejeli cenik prevozov.
8. Informacija o osnutku zakona o gozdovih.
9. Informacija o pripravah območnega načrta.
10. Sklepanje o samoupravnem sporazumu o združevanju deviz s TAM Maribor za nakup avtomobilov.
11. Odgovori na delegatska vprašanja.
12. Razno.

**Obrazložitev k
dnevniemu redu:**

K 1. točki

Delavski svet je na zadnji seji 15. junija 1982 sklepal in sprejel ustrezne ukrepe v zvezi z varstvom družbenega imetja. Ugotovil je, da so temeljne organizacije v sestavi GG sprejele spremembe temeljev planov za obdobje 1981-1985.

Sprejel je predlog sprememb in dopolnitev investicijskega plana za leto 1982 in osnutek sprememb samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke - prevrednotenje zahtevnosti del in nalog. Te spremembe so bile potrjene na referendumu 20. julija 1982.

Ugotovil je, da so delavski sveti TO in DSSS sprejeli predlog sprememb pravilnika o materialnih nadomestilih.

Dal je soglasje k ustanovitvi občinskih skupnosti za ceste.

Sklepal je o najetju posojila pri SIS za gozdarstvo SR Slovenije za biološka vlaganja in gradnjo cest.

V zvezi z delegatskimi vprašanji so bili dani odgovori o ovrednotenju del in nalog na žagi Poganci, o odškodnini za cesto Otovec-Planina, o vzdrževanju gozdnih cest, o razmetanem lesu ob kamionski cesti in o nagrajevanju delavcev.

Delavski svet je bil seznanjen z delovanjem počitniškega doma. Sprejel je pokroviteljstvo nad pionirsko delovno brigado „Janez Mrak“, ki je delala na Kozjanskem.

Delavskim svetom tozdv je priporočil, da nakažejo pripadajoči znesek sklada skupne porabe TOZD Transport in gradnje, kjer delajo šoferji.

K 3. točki

Poročilo o proizvodnji bomo poslali vsem temeljnim organizacijam in DSSS. Predlagamo, da jih na seji vašega delavskega sveta obravnavate.

K 4. točki

Delavskemu svetu predlagamo sprejem predloga srednjeročnega načrta za obdobje 1981-1985. Gre za zaključni planski akt, ki izhaja iz vsebine že sprejetih smernic, temeljev plana in samoupravnega sporazuma o temeljih plana TO in DO kot celote. V tem aktu ponavljamo že znane številke o poseku lesa, blagovni proizvodnji, gozdnobioloških vlaganjih, gradnji gozdnih cest, investicijah, zaposlenosti in o pogojih ustvarjanja ter delitve dohodka.

Srednjeročni načrt so prejele vse TO in DSSS. Z njimi se boste podrobneje seznanili na seji vašega DS.

K 5. točki

Predlagamo, da delavski svet sprejme sklep o nakupu stroja volvo in prebiralnega stroja (traktor IMT brez dvigala) za TOZD Gozdarstvo Straža. O nakupu stroja volvo je delavski svet že sklepal, ko je sprejel

(Nadaljevanje na 108. str.)

investicijski plan za leto 1982, vendar je pozneje od nakupa odstopil zaradi prepovedi uvoza. V septembru mesecu je SISEOT odobril uvoz in v nekaj dneh je bil stroj ocarinjen in dostavljen v Stražo. Nabava je bila nujna. Cena volva je 4.870.000 din. Nadalje predlagamo nakup še enega prebiralnega stroja za TOZD Stražo. Gre za traktor IMT, ki ga je treba še izpopolniti zaradi montaže HIAB naprave. Cena traktorja je 800.000 din.

Volvo in traktor bi plačali iz investicijskih sredstev, predvidenih za leto 1982 namesto kamionov TAM, kombijev, kamioneta, drobilca za lesne odpadke in še nekaterih gradbenih in drugih strojev, ki jih nismo nabavili.

Pri projektiranju gozdne ceste Šnelerjev magazin—Slaba gorica je bilo ugotovljeno, da je zaradi kompleksnosti odpiranja gozdov na obravnavanem območju potrebna dodatna gradnja ceste Grahkova štala—Sredgora v dolžini 2478 m.

V sprejetem planu investicij je bilo predvideno projektiranje gozdne ceste Komarna vas—Gače. Pri načrtovanju te prometnice je bila sprejeta odločitev, da se bo projektirala v letu 1983, zato se namesto nje v letošnjem letu projektira gozdna cesta Škofova košenica—Pendirjevka v dolžini okrog 2500 m. Stroški projekta bodo predvidoma znašali 249.000 din.

K. 6. točki

Prilagamo delovni koledar za leto 1983. Predlagamo, da ga na seji DS obravnavate in sprejmete.

V zvezi z delovnim koledarjem pa predlagamo, da razpravljate tudi o morebitnih spremembah delovnega časa. Predlagano je, da bi novembra, decembra, januarja in februarja delali vsi delavci, ki delamo v eni izmeni, od 7. do 15. ure. Obravnavajte dobre in slabe strani predlagane spremembe. Če menite, da bi bila sprememba ustrezna, dajte pobudo za spremembo pravilnika.

K 7. točki

Vsem TOZD in TOK smo poslali predlog novega cenika prevozov zaradi internega fakturiranja. Cene prevozov so nekoliko višje od prejšnjih zaradi podražitve nafte in povečanih OD. Predlagamo, da predloženi cenik sprejmete z veljavnostjo do 30. septembra 1982, od tega datuma dalje pa predlaga-

mo nov cenik, ki se od prvotnega razlikuje le v tem, da se opravi obračun po skupinah kilometrov in ne za vsak kilometer posebej. Po novem ceniku je odpravljen napaka glede cene prevozov do 30 in nad 30 km. Obračun bo enostavnejši in lažji, ker bo manj postavk, zahteval bo manj administrativnega dela. Stroški prevoza bodo v celoti enaki.

K 8. točki

Pred nami je osnutek zakona o gozdovih. O zakonu o gozdovih teče razprava že od leta 1980. Gozdarji in gozdni posestniki, združeni v Gozdnem gospodarstvu Novo mesto, smo imeli na prvotni osnutek veliko pripomb. Večino pripomb je sestavljalec tega osnutka upošteval. Zato predlagamo skupščini, da zakon čimprej sprejme. Ne glede na to dajemo k predloženemu osnutku še naslednje pripombe.

1. Pri gospodarjenju z gozdovi je dosežen občuten napredek, kar gre v veliki meri pripisati razmeroma dobrim rešitvam nekaterih temeljnih sistemskih vprašanj. Zlasti gre za skupno gospodarjenje z družbenimi in zasebnimi gozdovi v okviru gozdnogospodarskih območij, načrtno gospodarjenje z gozdovi na podlagi gozdnogospodarskih načrtov, zagotavljanje sredstev za financiranje del pri reprodukciji gozdov in sodelovanje samoupravnih interesov skupnosti za gozdarstvo.

2. Vsa ta temeljna sistemska vprašanja in še druga ohranjajo predloženi osnutek, vendar pa po našem mnenju niso vse predlagane rešitve povsem ustrezne zlasti glede nadaljnjega poglobljanja vseh družbenoekonomskih odnosov pri gospodarjenju z gozdovi. Zato dajemo na osnutek še naslednje pripombe.

a) Upošteva se naj pripombe biotehniške fakultete v zvezi z gozdnogospodarskimi načrti. Menimo, da je predlagana rešitev ustreznejša.

b) 38. člen zakona nam ponuja dve varianti, ki pa sta dokaj komplicirani. Napisani sta tudi za lastnike gozdov, zato bi morali biti bolj razumljivi. Obe sta si podobni. Gre za obračun prispevka za enostavno biološko reprodukcijo. Obračun bo sam po sebi precej zahteven, saj bo višina prispevka različna in odvisna od vrste lesa in oddaljenosti gozda od žagarskih obratov in skladišč oziroma spravilnih ramer. Menimo, da bi se dalo stvari bolj poenostaviti in obenem pojem „enostavna biološka repro-

dukcija“ spremeniti v pojem „vlaganje v gozdove“. Višina skupnega prispevka za vlaganja v gozdove naj bo usklajena s potrebami, ki izhajajo iz gozdnogospodarskega načrta. Za obračun prispevka za vlaganje v gozdove naj služi prodajna cena gozdnih sortimentov.

c) Območna skupnost za gozdarstvo naj daje mnenja k vsem lovsko-gospodarskim načrtom in ne samo gojitvenemu lovišču Kočevje.

č) V skupščino SIS za gozdarstvo SRS naj delegira delegate delegacija, ki je lahko tudi izvršni odbor območne SIS, ne pa zbori, kot je predvideno v osnutku.

K 9. točki

Bliža se konec leta, ko bo moral delavski svet sprejeti predlog območnega načrta za obdobje 1981–1990. Priprave tečejo. Komisija, ki jo sestavljajo strokovni sodelavci DSSS in nekaterih TO, intenzivno pripravlja ustrezno gradivo. Prvi del, ki vsebuje predvsem analize izvajanja dosedanjega območnega načrta, je že pripravljen. V fazi priprave je drugi del, ki bo opredelil smotre in cilje gospodarjenja z gozdovi v sedanjem desetletnem obdobju. Več o tem nas bodo seznanili strokovni delavci na seji.

K 10. točki

TAM Maribor nam je poslal sporazum o združevanju deviz za nakup kamionov. Po sporazumu bomo združili 191.000 DM. Predlagamo, da delavski svet sporazum sprejme.

K 12. točki

Delavskemu svetu predlagamo imenovanje komisije za izpite gozdnih delavcev po končanem tečaju za gozdne delavce, ki je organiziran v sklopu izobraževalnega centra.

V komisijo predlagamo: za predsednika Borisa Krasnova, dipl. ing. gozd., predavatelja v GSC Postojna, za člane pa: Kazimira Komovca, iz GSC Postojna, Bogota Špiletiča, varn. inženirja, Lada Javornika, pravnika in Jožeta Kureta, dipl. ing. gozd.

Novice o investicijah

Ob zaključku devetmesečnega poslovanja GG Novo mesto vas obveščamo, kako je potekala nabava tehnične opreme, predvidene v planu investicij za leto 1982.

1. DO 30. septembra 1982 smo nabavili:

— kamion TAM 170	2	TOZD Transport in grad.
— kamion TATRA	1	TOZD Transport in grad.
— avtociSterno	1	TOZD Transport in grad.
— avtomobilsko nakladalno dvigalo H 560	4	TOZD Transport in grad.
— avtomobilsko nakladalno dvigalo Jonsereds	1	TOZD Transport in grad.
— dvoosno polprikolico za prevoz hlodovine	2	TOZD Transport in grad.
— prikolico za prevoz strojev	1	TOZD Transport in grad.
— traktor IMT 560, opremljen za spravilo lesa	10	TOZD in TOK
— traktor IMT 577 z dvigalom Hiab 560 — prebiralni stroj	2	Straža, Črnomelj
— buldožer TG 140	1	Tozd Transport in grad.
— tehnično opremo za peskokop v Soteski	komplet	TOZD Transport in grad.
— nakladalec Volvo 4300	1	Straža
— žični žerjav URUS s TAM 170	komplet	Novo mesto
— avtobus za prevoz delavcev	2	Straža, Črnomelj
— kombi Zastava 850	13	TOZD, TOK, DSSS
— kombi Renault Trafic	1	DSSS

2. Nabava v teku:

— kamion Magirus—Deutz	2	Transport in gradnje
— kompresor LMF	1	Transport in gradnje

Nakladalec Volvo BM 4300

osebni avto Fiat 750 2 Novo mesto, Črnomelj
priprava za brušenje žage komplet Trebnje
Velika Loka

3. Dodatna nabava tehnične opreme po spremembi investicijskega načrta:

– traktor IMT 577 z nadgradnjo – prebiralni stroj	1	Straža
– avtomobilsko nakladalno dvigalo Hiab 560 za prebiralni stroj	1	Straža
– avtomobilsko nakladalno dvigalo	2	Transport in gradnje
– kamion Magirus-Deutz	2	Transport in gradnje

4. Nabavili ne bomo naslednjih, po načrtu predvidenih strojev:

1) kamion TAM 170	2
2) kombi IMV	4
3) osebna vozila Fiat 750	8
4) kamionet	1
5) radioveza za kamione	več kom
6) bager 14. oktober	1
7) rovokopač	1
8) greder G 110 STT	1
9) kompresor Fagor 9,5 m3	1
10) kompresor Fagor 6 m3	2
11) kompresor Fagor statični 5–6 m3	1
12) posipalec peska	1
13) drobilec lesnih odpadkov	1

Po planu investicij za leto 1982 so bile za tehnično opremo, terenska vozila in osebna vozila predvidene in do 30. septembra 1982 porabljene denarne vsote:

predvideno	55,194.000.- din
porabljeno	– 43,406.000.- din
neporabljeno	11,788.000.- din
neporabljeno (zaokroženo)	12,000.000.- din

Za neporabljen denar naj bi do konca leta nabavili opremo, navedeno pod točko 3. O tem bodo razpravljali še delavski sveti TOZD.

Saj ne boste verjeli, pa je le res

– da smo nakladalec Volvo 4300 za TOZD Gozdarstvo Straža zaradi vsemogočih administrativnih predpisov, pomanjkanja deviz in drugih zapletljivosti, uvažali polna tri leta in pol (začeli smo že v februarju 1979 leta),

– da je GG Novo mesto brez posrednika uvoza „Proles“, odposlalo v zvezi z uvozom nakladalca Volvo okoli 40 raznih dopisov in prilog in prav tako prijelo v ta namen 20 raznih listin,

– da smo na GG Novo mesto o nakladalcu Volvo imeli 120 – 150 raznih telefonskih razgovorov in več poslovnih obiskov s predstavništvom Volvo – Proles, s SISEOT in z drugimi.

JOŽE KURE, dipl. ing.

Dolgoročni načrt kadrov

Načrtovano zaposlovanje

Pripravili smo predlog dolgoročnega načrta kadrov. Sestavili smo ga na podlagi obsega predvidene proizvodnje, določene v območnem načrtu za obdobje 1981–1990. Pri tem smo upoštevali število možnih delovnih dni, tehnologijo dela, organizacijo gospodarjenja, učinkovitost, strokovno izobrazbo in dosedanje izkušnje.

Glede na postavljena izhodišča bo gozdno gospodarstvo leta 1990 potrebovalo 797 delavcev (sedaj je zaposlenih 735), od tega 35 diplomiranih inženirjev (26), 22 obratnih inženirjev (–), 60 gozdarskih tehnikov (54), 520 gozdnih (480), 67 knjigovodskih in administrativnih (67), 24 pomožnih (čistilci, kuharji) (24) in 69 delavcev, zaposlenih v vrtnarstvu, predelavi lesa in pri drugih dejavnostih (65). Povečalo se bo število zaposlenih v temeljnih organizacijah koope- rantov, pri tozdu Transport in gradnje ter Vrtnarstvu in hortikulturi. Povečanje gre na račun povečanja obsega dela, saj bodo morale TOK s svojimi delavci več posekati in opraviti več gozdnogojitvenih del. Povečano zaposlovanje gre tudi na račun zmanjšanja oziroma odprave nadurnega dela in dela po pogodbi o delu. V tozdu Transport in gradnje povečujejo proizvodnjo peska, enkrat več kot doslej bodo zgradili novih

cest, povečali bodo tudi prevozniki in opremili potujočo mehanično delavnico. Tudi tozdu Vrtnarstvo in hortikultura načrtuje povečanje proizvodnje. Temeljne organizacije bodo z večjim številom delavcev seveda dosegle tudi večji dohodek.

V tezah območnega načrta je posebej poudarjena kakovost dela. Zaradi tega bomo morali še posebno skrbeti za izobraževanje delavcev. Na novo naj bi sprejemali le tiste delavce, ki imajo za delo in opravila ustrezno strokovno izobrazbo ali pa jih bomo morali za delo usposobiti v delovni organizaciji. Povečali bomo število štipendij za usmerjeno gozdarsko šolo, smer gozdar. Zaposlovali bomo predvsem mladino z našega območja.

Se posebej bomo morali poskrbeti za primerno zaposlitev delovnih invalidov in starejših delavcev. Pri gozdnem gospodarstvu dela 66 delovnih invalidov. Zaposleni so predvsem na gozdnogojitvenih delih in pri vzdrževanju gozdnih cest. Takih delovnih mest pa je vedno manj, ker se mehanizirajo in zahtevajo manj ročnega dela in manj delavcev. Zato bomo morali skupaj z zdravstvenim zavodom, posebno pa z oddelkom za medicino dela poiskati primerna dela in naloge za zaposlitev invalidov.

FRANČ MARKOVIČ

POUČUJEMO TUJE JEZIKE PO DOPISNI METODI

– ČE ZARADI ODDALJENOSTI OD ŠOLSKIH CENTROV ALI POMANJKANJA ČASA NE MORETE OBISKOVATI PREDAVANJ, PRIDITE!

1 SAMI SI BOSTE DOLOČILI ČAS, RITEM IN DOLŽINO ŠTUDIJA.

2 STIKE S SVOJIM PROFESORJEM BOSTE VZDRŽEVALI;

– PISMENO,
– OSEBNO, ČE ŽELITE,
– PO TELEFONU.

3 PROFESOR VAM BO POSLAL NAVODILA ZA UČENJE,

4 VI PA NJEMU NALOGE, KI JIH BO POPRAVLJAL IN KOMENTIRAL.

5 PO ŽELJI VAM BO PISMENO, OSEBNO ALI TELEFONSKO RAZLOŽIL, ČESAR NE BOSTE RAZUMELI.

6 PREJELI BOSTE UČBENIK, PRIROČNIK ZA SAMOSTOJNO UČENJE IN KASETO.

CENA 2.300 Ndin

POKLIČITE ALI PIŠITE NA DOPISNO DELAVSKO UNIVERZO UNIVERZUM, LJUBLJANA, PARMOVA 39!

Tel: 061 310 – 021

312 – 141

312 – 133

Seja konference OO ZS Gozdnega gospodarstva

UČINEK NOVIH MERIL ZA RAZPOREJANJE OD

V prvi točki dnevnega reda so delegati razpravljali o učinkih novih meril za razporejanje OD in skupne porabe, ki so bila uveljavljena po uspelem referendumu. Ugotovljeno je bilo, da zaradi kratkega časa po uveljavitvi še niso očitne vse spremembe, ki jih prinaša novi pravilnik. Na vprašanje, zakaj ob polletnem obračunu ni bilo poravnave akontativnih OD, je bilo pojasnjeno, da to ni bilo mogoče, ker je delovna organizacija kršiteljica družbenega dogovora o delitvi osebnih dohodkov, do česar pa je prišlo zaradi povečanja števila zaposlenih in pa zaradi večjih zaslužkov delavcev v neposredni proizvodnji, ki jih letos ni oviralo slabo vreme.

OPOZORILO NA NEKATERE SLABOSTI

V TOZD se za spodbujanje dejavnosti poslužujejo ocene delovne uspešnosti, kar je prav, slabo pa bi bilo, če bi se ocenjevanje delovne uspešnosti izrabljalo za izglajevanje medsebojnih odnosov.

Na konferenci je bilo rečeno, da gozdni red popušča, delo je dostikrat slabo opravljeno in da ponekod še pa delovna disciplina. Priporočeno je bilo, da naj o teh vprašanjih razpravljajo delavski sveti v tozdih.

Glede OD delavcev, ki so pred upokojitvijo, je bilo sklenjeno, naj se urejujejo v smislu načel o minulem delu, kar pa bi bilo treba čimprej urediti s posebnim pravilnikom, ki naj bi ga pripravila komisija, ki jo bo imenoval delavski svet delovne organizacije.

PRI RAZPOREJANJU NA NOVA DELOVNA MESTA NAJ IMAJO PREDNOST DELAVCI, KI SO SE USPOSABLJALI OB DELU V NAŠI DELOVNI ORGANIZACIJI

Franc Markovič je na seji poročal o kadrovske politiki v podjetju. Ker o tem poročamo v posebnem članku, naj omenimo iz razprave le kritiko o familiarnosti in škodljivi kolegialnosti pri zaposlovanju in pa sklep, da je treba zaposlovanje urejati na ravni DO in ne samo v okvirih tozdov. Pri odpiranju novih delovnih mest in polnjenju izpraznjenih naj bi imeli prednost tisti delavci, ki

DELO TUDI ZA SAMOUPRAVNO DELAVSKO KONTROLO

Na tretji seji konference OO ZS Gozdnega gospodarstva, ki je bila 4. septembra, so delegati iz osnovnih organizacij sindikata razpravljali o več pomembnih vprašanjih, ki se tičejo gospodarjenja in medsebojnih odnosov v temeljnih organizacijah in v podjetju.

so si ob delu pridobili ustrezno kvalifikacijo.

NORMATIVE TUDI ZA VZDRŽEVANJE CEST

Delavci, ki vzdržujejo ceste, so predlagali, da bi tudi njihovo

delo normirali in ga spodbudno nagrajevali. Predlog je vreden premisleka, saj bi bile naše ceste res potrebne boljšega vzdrževanja.

Eden od razpravljalcev je podvomil, če je uporaba službenih vozil vedno upravičena, in

Kdaj bodo uresničeni načrti in bo na tem mestu, v Rožeku pri Podturnu, stala zgradba, v kateri bodo izobraževalni center, obrat družbene prehrane in poslovni prostori naše tozd? (Foto ing. S. Klančičar).

KRATKE NOVICE IZ PODTURNA

Sredi avgusta je sekač Franc Murn iz Podturna pri delu v oddelku 121, v revirju Pogorelec, našel skrito skladišče municije iz minule vojne. O najdbi smo obvestili postajo milice v Dol. Toplicah, miličniki pa upravo javne varnosti v Novem mestu. Dne 20. avgusta sta strokovnjaka za uničenje eksploziva našla 40 topovskih granat in v dveh zabojih okoli 3000 nabojev za italijansko puško. Navarnost sta odstranila. Iz tega primera se vidi, da nevarnost nesreč zaradi takšnega eksploziva še vedno obstaja. Prav lahko bi nanj zapeljal ali zadel z odzivno desko timberjack ali pa buldožer pri izdelavi vlak.

V septembru sta se pri nas zaposlila Drago Gril iz Cerovca in Ivan Horvat iz Podturna. Prvi bo šel na tečaj za traktoriste pri spravilu, do pričetka tečaja pa opravlja različna dela. Horvat od 4. oktobra obiskuje tečaj za sekače-motoriste, ki se je pričel v Straži.

V soboto, 2. oktobra, smo na žagi Rog pričakali in sprejeli na nekajurni obisk okoli sto članov kooperantov TOK Nazarje. Vodil jih je naš nekdanji sodelavec Anton Bitenc (v letih 1951–1956 je bil pri nas logar in se ga starejši delavci prav gotovo spominjajo). Predstavili smo jim našo TOZD ter obiskali Podstenice, bolnico Jelendol in seveda Bazo 20.

SLAVKO KLANČIČAR,
dipl. ing.

predlagal, naj to raziščejo člani samoupravne delavske kontrole.

ŽIVLJENJSKE IN DELOVNE RAZMERE SO SE IZBOLJŠALE, TODA BOLNIŠKIH DNI JE VEČ

V razpravi o samoupravnem sporazumu o življenjskih in delovnih razmerah delavcev gozdarstva, o čemer je poročal Bogo Špiletič, je bilo ugotovljeno, da je dosežen velik napredek. Domovi so dobro opremljeni pa tudi prehrana je razmeroma dobro urejena. Večina delavcev dobiva tople obroke, dvesto dvanajst pa jih še prejema bone, ker jim prehrane ni mogoče urediti drugače. Kljub boljšim življenjskim razmeram se je v prvem polletju v primerjavi z lanskim povečalo število bolniških dni za štirinajst odstotkov, kar je zaskrbljujoče.

Ker v prihodnjem letu bonov ne bo več, bo komisija za izvajanje SaS do takrat predlagala novo rešitev.

POMOČ V TEŽAVAH, KAZEN OB ZLORABAH

Socialno ogroženim delavcem je treba pomagati. O delavcih, ki so pogosto v bolniškem staležu, in o alkoholikih je potreben boljši pregled. Ob zlorabah bi morale ukrepati disciplinske komisije.

NA POČITNICAH OB MORJU VSE VEČ DELAVCEV

Letos so bili počitniški dom v Novigradu pin prikolice vso sezono zasedeni. Zato ne bo odveč, da bomo pridobili v Bohinjski Bistrici še dve garsonjeri — samski stanovanji. Konferenca priporoča samoupravnim organom, da sprejmejo sklep še za nakup dveh prikolic. V Bohinjski Bistrici naj se v bodoče razpiše letna in zimska sezona. Tam naj bi organizirali tudi smučarski taji. Stroške za oskrbni dan r bi regresirali enako kot v po iškem domu v Novigradu.

NA SESTANKIH OO ZS RAZPRAVLJAJO O DOKUMENTIH ZA 10. KONGRES SINDIKATA

Predsednik konference Franc Povše je na kratko obrazložil dokumente za 10. kongres ZSS. Delegati so ugotovili, da o njih razpravljajo v vseh TO in DSSS. Osnutki dokumentov so dobra

osnova za nadaljnji razvoj družbeno-ekonomskih odnosov, obenem pa so delegati menili, da so ponekod preobsežni in premalo stvarni.

BERITE SVOJE GLASILO IN PIŠITE VANJ!

V zadnji točki dnevnega reda se je udeleženci konference sprejeli še nekaj priporočil in sklepov. Sklenili so, da naj prihodnje leto organizira srečanje upokojencev delovna organizacija in ne posebej vsaka temeljna organizacija. Sprejet je

bil predlog, naj posamezne temeljne organizacije prispevajo po 1.000 do 2.000 din kot pomoč prizadetim po toči. Zaradi nekaterih nepravilnosti (uporaba službenih vozil, nered, bolniški izostanki) je treba oživiti samoupravno delavsko kontrolo, IO OO ZS pa naj se povežejo s komiteji SLO in DS in čimbolj tvorno sodelujejo v akciji NNNP 82.

Na seji so končno tudi priporočili, naj bi delavci vnetje brali svoje glasilo in vanj tudi pisali.

J. P.

Zaloge, odprema, kupci, načrti

Julija je bilo na zboru krajevnih skupnosti skupščine občine Črnomelj postavljeno delegatsko vprašanje, zakaj ob cestah in železniških skladiščih propada les.

Izvršni svet skupščine občine je od TOK Gozdarstvo Črnomelj zahteval pojasnilo na delegatsko vprašanje. Na postavljeno vprašanje smo odgovorili pismeno.

Res je, da človek podvomi v naše pravilno poslovanje in gospodarjenje, ko vidi ob cestah ali po železniških skladiščih velike kupe lesa, zato je potrebno pojav z nekaj podatki pojasniti.

V prvem polletju je znašala blagovna proizvodnja 17.400 m³ raznih sortimentov. Če prištejemo še predhodne zaloge iz leta 1981 smo imeli skupaj na razpolago 18.400 m³ lesa, ki naj bi ga dali na tržišče čimprej, saj je les pokvarljivo blago. Od omenjene blagovne proizvodnje je bilo 3160 m³ goli in lesa za lesne plošče. Prav ta les pa v prodaji najbolj zaostaja in je bil predmet delegatskega vprašanja.

Les za lesne plošče ne gre najbolje v prodajo, na skladišča pa prihaja kot vzporedni proizvod z boljšim tehničnim lesom. Prav ta les na skladišču povzroča zastoje in včasih tudi hudo kri.

S približno enako količino takega lesa kot TOK Gozdarstvo se ubada tudi tozid Črnomelj tako, da na postajah trenutno skoraj ni drugih sortimentov.

Po načrtu blagovne proizvodnje TOK Gozdarstvo Črnomelj bi morali do konca leta proizvesti 7100 m³ goli in prostornin-

skega lesa, ki naj bi napadli iz dodatnih redčenj in premen.

Vprašujemo se, ali bomo delali naprej in kopičili zaloge ali pa bomo od lastnikov gozdov prenehali tak les prevzemati. Vprašanje pa je, kako bomo izpolnili tisti del gozdno-gojitvenih del, pri katerih pridobimo največ tehnično manjvrednega lesa. Naj poskušamo uresničiti plan blagovne proizvodnje za vsako ceno?

Mislim, da bi bilo treba v teh tržnih razmerah delno popraviti načrt sečenj oziroma blagovne proizvodnje in to za tiste sortimente, za katere ni povpraševanja, to je predvsem za hrastov in cerov les za lesne plošče.

Prav tako bi morali skrbeti pripravo tal za osnivanje nasadov tam, kjer pri pripravi napade več slabšega lesa.

Pripis.

Članek je bil napisan že dlje časa. Med tem so se razmere nekoliko izboljšale, saj smo nekaj lesa izvozili v Italijo, nekaj pa ga je prevzela tudi tovarna Meblo iz Nove gorice. Seveda pa vseh težav še ni konec, saj se blagovna proizvodnja še povečuje in ob kvalitetnem lesu napada tudi drobni prostorninski les.

Ob koncu avgusta znaša blagovna proizvodnja 19.635 m³ ali 84 odstotkov letnega načrta.

JOŽE VIDERVOL,
dipl. ing.

razdelili kupcem listke z možnim datumom vplačila. Listki so razdeljeni do konca novembra, kar pomeni, da bomo s težavo dobavili vsa vplačana drva do konca leta.

Načrt poseka in izdelave prostorninskega lesa bi moral pokriti vse potrebe po drveh v tej sezoni v Novem mestu in okolici pri normalni porabi, ker pa se nekateri zalagajo tudi za naprej tudi zaradi cenenosti drv, bo težje vsem ugoditi, čeprav smo izdelali več drv in enemu kamionu za prevoz drv dodali še traktor.

In kako kaže s prodajo in dostavo drv za naprej?

Glede na to, da imamo že nekaj let nespremenjeno ceno za dostavo in tudi nič kaj spodbudno ceno drv, ustvarjamo pri njih veliko izgubo. Ustvarjeni dohodek pri drugih sortimentih to sicer pokriva, vendar to ne more biti trajna rešitev. Stroški in dostavo drv so

se nam v zadnjih letih nekajkrat povečali, čemur pa ni vzrok višja cena po t/km, že večkrat povečane cene nafte in vzdrževanja ter nabavne cene kamionov, ampak tudi zaradi povečane razdalje do kupcev. Prepoved vožnje s tovornjaki čez železni novomeški most nam je pot podaljšala za več kilometrov do središča mesta in Bršljina z okolico, podaljšana pa je tudi pot do Otočca, Kronovega in do Šmarjeških Toplic. Naše zaloge drv na levi strani Krke še zdaleč ne pokrivajo tamkajšnjih potreb in jih zato vozimo iz Radohe in Gorjancev.

Če bodo tudi v bodoče na pristojnih mestih gluhi za odobritev resnične cene dostave drv, nam prav gotovo ne bo preostalo drugega kot prodaja na kamionski cesti ali pa prodaja Kurivu, kar bo za potrošnika še dražje.

FRANCE POVŠE

Koristen in prijeten izlet

Soboto, 4. septembra 1982, smo delavci knjigovodstva in administracije TO in DSSS preživeli v naravi na območju TOK Gozdarstvo Novo mesto. Vodstvo TO nam je predstavilo svojo organizacijo in dejavnost. Popeljali smo se na ogled osnovanih nasadov v Suhi kraji, predvsem v revirju Žužemberk. Večina prisotnih je imela prvič priložnost občudovati odmaknjena suhokranjska naselja in lepe ter prostrane gozdove Brezove rebri. Tega dne smo si ogledali tudi ribogojnico na Dvoru, grad Žužemberk, spomenik padlim na Cvilju nad Žužemberkom, TOZD Transport in gradnje pa je razkazal obnovljene upravne

prostore v stavbi nad staro pošto v Straži.

J. B.

Ne pozabimo: brez do-
brega obveščanja ni
uspešnega samoupravlja-
nja!

DOLENJSKI GOZDAR

Dopisujte v vaše in naše
glasilo!

Skladišče lesa na železniški postaji v Črnomlju. Fotografija zgovorno priča o količini in vrsti lesa (F. C. D.).

Drva so - drv ni!

Letos je povpraševanje po drvah večje kot prejšnja leta. Pritisk na vplačila se je povečal takoj spomladi ob objavi v časopisih, radiu in TV, da do septembra ne bodo dobavljali kurilnega olja. Na naši TOZD

Gozdarstvo Novo mesto je ta pritisk še posebno izrazil, ker oskrbujemo z drvmi potrošnike obširnega območja Novega mesta in okolice, kar ni malo. Nekoliko reda pri vplačilu drv smo naredili s tem, da smo

Tla so se odprla

Nevarne pasti kraškega sveta. Po nekaj letih že drugi pogin konja v kraški jami.

Prva nesreča se je zgodila v oddelku 102, v jami Jelenca, ko je pripeti hlood konja potegnil v globino.

V torek, 21. septembra, je okoli pol enajstih na upravo prihitel ves razburjen naš voznik Jože Gorše iz Podturna. Povedal je, da je na vlaki v odd. 74. revir Rampoha, njegovemu sodelavcu v skupini Antonu Novini, mlajšemu, padel konj Sokol v prepad. Pod njim so se nenadoma vdrla tla in nesrečna žival je z glavo naprej padla v odprtino.

„Le noge mu še gledajo ven. Dobite hitro kje kakšnega jamarja in veterinarja,“ je še dodal.

Jamarji na žalost niso kar tako pri roki, glede veterinarja pa se je zgodil neverjeten slučaj. Ravno tedaj se je pripeljal mimo na poti na Podstenice. Takoj je bil pripravljen pomagati.

Na kraju nezgode smo potem ugotovili, da se je medtem odprti-

na v tleh oziroma na stropu podzemne votline nekoliko povečala in da je konj popolnoma zdrknil v globino. Poginil je in bil tudi za mrhovišče izgubljen. Lastniku smo obljubili, da bomo obvestili jamarje, če bi jamo raziskali in po možnosti rešili konjski komat.

Jože Gorše nam je med ogledovanjem povedal še nekaj podrobnosti, kako je bilo. „Najprej smo po vlaki, točno četrto mesto, vsi jahali na konjih. Nazaj grede pa je prvi vlek hlood iglavcev s svojim konjem Ivan Erjavec, za njim pa Anton Novina. Hodil je tik ob konju, vendar ni mogel nič pomagati. Jaz sem nedaleč stran še zapenjal. Saj pravim, zdi se nam, kot da bi se še enkrat rodili.“

Naslednjega dne dopoldne je prišel poizvedovati o nesreči predsednik novomeškega jarmarskega društva Alojz Medle. Po dogovoru je potem prepustil reševanje skupini iz Dolenjskih Toplic. Okoli poldneva sta prišla z vso potrebno opremo jamarja Iztok Vilič in Andrej Hudoklin in rešila iz jame okoli 15.000 din vreden komat. Konj je ležal osem metrov globoko. Vsako nadaljnje raziskovanje jame, ki ima stranske prostore, pa je bilo onemogočeno, ker je strop pri odprtini debel le nekaj cm in bi se lahko vsak hip ponovno zrušil.

Šele po nekaj dneh so se naši vozniki popolnoma umirili.

SLAVKO KLANČIČAR,
dipl. ing.

Razstava Gozd, gobe, cvetje 1982

V letošnjem oktobru smo 5. jubilejno hortikulturno razstavo GOZD-GOBE-CVETJE priredili v športni dvorani Marof v Novem mestu. Organizirala sta jo Turistično društvo in Gobarska družina Novo mesto. Ker vemo, da težav pri pripravi takih razstav ni malo, saj se jih branijo celo izkušeni organizatorji, moramo še posebno pohvaliti prizadevne gobarje in druge, ki so pri delu pomagali, da je do razstave sploh prišlo.

Skoraj neverjetno je, da se je v teh gospodarskih razmerah na poziv organizatorja odzvalo toliko razstavljalcev iz naše ožje in širše domovine. S tako udeležbo se lahko pohvali le malokatera hortikulturna razstava, ki je bila organizirana do sedaj. Mislim, da je vzrok tudi v tem, da iščejo naši vrtničarji rastline za svoje vrtove celo v Zagrebu, kar so Zabrebčani izkoristili z razstavo svojih vrtnarskih proizvodov v Novem mestu. In prav je tako. Kaj nam je pokazala vrtnarska razstava v Novem mestu. Pokazala nam je, da živi med nami mnogo ljudi, ki ljubijo cvetje, da so ti ljudje željni urediti svoje vrtove po sodobnih hortikulturnih načelih, da želijo imeti vrtove lepo urejene, skladne in pester.

Razstava nam je pokazala, da imamo pri nas poleg vrtnarskih podjetij, katerih cilj je proizvesti vse tisto, kar je potrebno vrtničarjem pri oblikovanju njihovega vrta, tudi privatne vrtnarje, ki se trudijo s svojim delom, izkušnjami in proizvodi bogatiti hortikulturno lepoto ožjega in širšega okolja.

Tudi naš TOZD Vrtnarstvo in hortikultura je sodeloval na tej razstavi. Po predvidenem konceptu smo v svojem razstavnem in prodajnem prostoru opozorili nase tako ljubitelje kot obiskovalce vrtov. Z razstavljenim smo jim pokazali, da jim ni potrebno iskati okrasnih

rastlin za svoje vrtove širom Slovenije, ker imajo vse to doma v Novem mestu. Opozorili smo nase vse, ki so do sedaj iskali okrasno grmičevje po vsej Sloveniji in sosednji Hrvatski. Letošnja razstava je zopet spodbudila nekaj novih zamisli o naslednjih takih prireditvah pri nas.

Zanimanje za letošnjo razstavo je bilo namreč res takšno, da bi bilo po izjavi nekaterih napak, če te spodbude ne bi morda še bolj organizirano razvijali dalje, s tem pa pomagali širši družbeni skupnosti in posameznikom pri razvijanju vrtnarske kulture, čuta za lepoto in urejenost vrtov.

Ko so se strokovnjaki, ki poznajo vrtnarstvo, ustavljali ob našem razstavnem prostoru ter nam zastavljali različna vprašanja, kaj nameravamo v bodoče, kakšni so naši načrti ter nas spodbujali s svojimi predlogi za izboljšanje nekaterih področij vrtnarske dejavnosti, sem se ponovno prepričal, da smo za razstavo in za razvoj vrtnarstva do sedaj dobili družbeno spodbudno priznanje in dolenjsko metropolo tudi na tem področju približali drugim slovenskim mestom.

FRANC BARTOLJ

Na fotografiji sta oče in sin Novina. Sin drži za vajeti ponesrečenega konja Sokola.

DEVIZE V LB

Temeljne ljubljanske banke v Sloveniji so v avgustu dosegle na deviznih sredstvih občanov povečanje za 8,3 milijona ameriških dolarjev, mreža Ljubljanskih bank v tujini pa je na temeljne banke v domovini v prvih osmih mesecih letos usmerila za 62,8 milijona ameriških dolarjev hranilnih vlog. Od teh prilivov odpade več kot polovica na Irak.

Novigrad, Zadar, Bohinjska Bistrica

Delavci GG Novo mesto so letos preživljali dopust v počitniškem domu Novigrad, v prikolicah v Zadru in Zoisovem gradu v Bohinjski Bistrici.

Počitniški dom v Novigradu je bil odprt od 1. julija do 31. avgusta, prikolice v Zadru od 10. junija do 10. septembra, v garsonjeri in na skupnih ležiščih v Zoisovem gradu v Bohinjski Bistrici pa so delavci lahko bivali v terminih po lastni želji. Bivanje v domu je lahko trajalo 5 ali 10 dni, v prikolicah 10 dni in v Bohinjski Bistrici po želji delavca s tem, da pripada regres za 10 dni.

Več želja kot možnosti

Zmogljivosti doma in prikolic letos niso zadoščale za vse delavce. Mnogi delavci so morali termine letovanja spreminjati. Največ se jih je prijavilo v dekadah od 21. 7. do 10. 8. Nato so morali nekateri spremeniti termin in se odpraviti na letovanje v predzadnjo in zadnjo dekada. Za delavce, ki niso mogli dobiti sobe v našem domu oziroma bloku, smo poskušali najti sobe pri zasebnikih, vendar je bilo nekaj prostih sob samo še v okolici Novigrada.

Zmerne cene oskrbnega dne. Popust tudi za delavce

pri gozdnogojitvenih delih?

Delavci, ki opravljajo dela in naloge: sečnja lesa, nakladanje lesa — ročno in z dvigali, ročno in mehanizirano spravilo lesa, minerska dela in naloge, strojni

ki in delavci pri gozdni gradbeni mehanizaciji, žagar cirkularist, vozniki kamionov, delavci invalidi ter delavci samohranilci, so imeli znižan prispevek za oskrbni dan po spodaj navedeni tabeli.

osebni dohodek	regres oskrbnega dne (v %)	odstotek plačila oskrbnega dne
do 7.200	73	27
od 7.200 do 9.600	64	36
od 9.600 do 12.000	55	45
nad 12.000	46	54

Delavci, ki niso zajeti v predhodnem odstavku, prejemo pa nižji OD od 6.500 din, so imeli regresiran oskrbni dan v višini 64 odstotkov polne

cene. Delavcem z večjim OD od 6.500 din je bila cena za oskrbni dan znižana za 46 odstotkov.

Obračun regresa za TOZD, TOK in DSSS

TOZD, TOK, DSSS	Odstotek plačila oskrbnega dne				
	27 %	36 %	45 %	54 %	skupaj
TOZD Novo mesto	-	1	1	10	12
TOZD Straža	-	1	2	16	19
TOZD Podturn	-	-	1	11	12
TOZD Črmošnjice	-	-	-	6	6
TOZD Črnomelj	-	1	2	11	14
TOZD Transport in gr.	-	-	-	9	9
TOZD Vrtnarstvo	-	-	-	3	3
TOK Novo mesto	-	-	1	3	4
TOK Črnomelj	-	2	2	3	7
TOK Trebnje	-	-	1	4	5
DSSS	-	-	-	15	15
Skupaj:	-	5	10	91	106

V tabeli se obračunani regres nanaša samo na počitniški dom v Novigradu. Regres za počitniške prikolicе pa je bil že zajet v dnevnem plačilu prikolicе, ki je znašalo 140 din. Letovanje v Bohinjski Bistrici je bilo regresirano tako, da je koristnik prispeval 20 din dnevno za ležišče v garsonjeri in enako za skupno ležišče.

Do manjšega zapleta je prišlo glede popusta oskrbnega dne za delavce, ki pri nas delajo pogodbeno. Sklenili smo, da ti delavci plačajo polno ceno oskrbnega dne.

Nekatere delavce zanima tudi to, zakaj niso gozdnogojitvena dela in naloge zajeta pri povečanem popustu.

V domu v Novigradu je letovalo 330, v prikolicah v Zadru 75 in v Bohinjski Bistrici 39 gostov, skupaj 444.

Kapaciteta prikolic letos ni zadostovala za vse prijavljene delavce, zato smo pri Mladinski turistični poslovalnici najeli dve prikolici za 7 in 10 dni.

Letos je v domu letovalo:

a) delavci gozdnega gospodarstva	
po 10 dni	213 gostov
po 5 dni	76 gostov
Skupaj	289 gostov

b) tuji gostje:

po 10 dni	131 gostov
po 5 dni	10 gostov
skupaj	41 gostov

Tuji gostje so bili predvsem sorodniki naših delavcev in so bili skupaj v eni sobi ali pa so vskočili, ko so nekateri naši delavci nekaj dni pred začetkom letovanja odpovedali prihod. Zaradi takega poznega odpovedovanja letovanja (mnogokrat brez opravičljivih vzrokov) in raznega premišljanja glede terminov bi bilo dobro, če bi naslednje leto uvedli delno predplačilo uslug.

V prikolicah v Zadru je letovalo 72 delavcev gozdnega gospodarstva in njihovih družinskih članov ter trije tuji gostje, ki so letovali skupaj z našimi delavci.

V garsonjeri in na skupnih ležiščih v Zoisovem gradu v Bohinjski Bistrici je letovalo v poletni sezoni 23 naših delavcev in njihovih družinskih članov ter 16 tujih gostov, ki pa so bili v vseh primerih sorodniki naših delavcev.

Potrebovali bi vsaj še dve prikolici

Letos smo prebelili vse prostore v počitniškem domu Novigrad. Nabavili smo dvajset (Nadaljevanje na 114. str.)

Umrl je gozdarski inženir Herbert Schoeppl

„Ko bo pomlad, bom šel domov na Dolenjsko v svoje gozdove. Najlepše je na vrtu v senci starih dreves.“

Tako si je zaželel malo pred smrtjo letos spomladi devetdesetletni gozdarski inženir Herbert Schoeppl, ki je zadnja leta preživel v

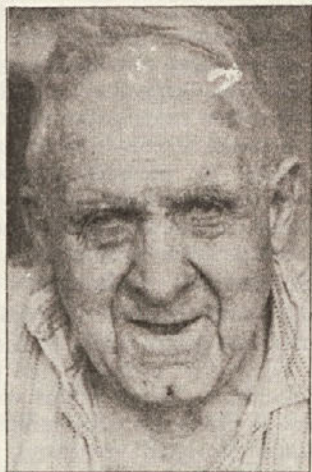
gozdarstvo v Novem mestu, kasneje pa oskrbnik gozdov pri baronu Koscheku na Planini pri Sevnici. Leta 1938 je bil invalidsko upokojen zaradi hudih opeklin, ki jih je dobil pri pripravah za pogozdovanje v svojih gozdovih v Žerjavinu.

Od takrat naprej je živel z družino na svojem gradu, gospodaril in bil s svojim strokovnim znanjem sosedom vzornik pri gospodarjenju z gozdovi. Da bi izboljšal slabo donosne degradirane gozdove, je vnašal vanje iglavce, od katerih so zlasti lepo uspeli zeleni bori, ki so bili v šestdesetih letih izločeni za semenjake.

Bil je velik ljubitelj knjig in je ob njih zlasti zadnja desetletja užil mnogo veselja. Žal mu je večji del knjižnice, šest tisoč knjig, pogorelo med vojno, ko so partizani požgali Gracarjev turn, da bi ga ne zasedli Italijani ali domobranci. Na gradu je živel do nekaj let pred smrtjo. Obiskovalcem je rad razkazal grad in še posebej sobo, v kateri se je dalj časa zadrževal pisatelj Janez Trdina in v njej pisal svoje Bajke in povesti o Gorjancih.

Med sovaščani je bil Schoeppl priljubljen in tisti, ki so bili pri njem zaposleni, se ga spominjajo kot sicer natančnega, toda dobrega in pravičnega gospodarja.

J. P.

Herbert Schoeppl

domu upokojencev na Taboru v Ljubljani. Toda želja se mu ni izpolnila, njegovo življenje se je izteklo 7. aprila letos. Pokopali so ga štiri dni kasneje na ljubljanskih Žalah.

Herbert Schoeppl je dolga leta živel in gospodaril na Gracarjevem turnu nedaleč od Šentjerneja, kamor se je priženil z bližnjega posestva Vrhovo. Gimnazijo, realko, je obiskoval v Ljubljani, gozdarstvo pa doštudiral na Dunaju leta 1914. Osem let je bil okrajni referent za

Gozdarji in NNNP

Skoraj vsi delavci Gozdnega gospodarstva Novo mesto smo sodelovali v akciji NNNP. Naša naloga je bila spoznati delovanje ročnih gasilskih aparatov, ki so shranjeni na stenah poslovnih in drugih stavb, kjer delamo. Seznanili smo se tudi z ukrepi in dolžnostmi, ki jih imamo kot delavci in občani, še zlasti pa gozdarji ob požarih. Le-ti povzročajo ogromno škodo, zato moramo še posebej poskrbeti za preventivne ukrepe. Sami bomo varovali gozdove pred požari, ukrenili pa bomo vse, da jih bodo varovali tudi drugi občani. Na sestankih smo se pogovarjali tudi o nepravilnostih, ki se dogajajo v naši družbi pa tudi med nami.

Doseči moramo tudi prometno varnost. Kot vozniki ali pa pešci se včasih na cesti obnašamo preveč brezbrizno. Nesreča nikoli ne počiva! Zagotoviti moramo tudi večjo varnost družbenih sredstev. Čeprav govorimo, da so stroji v pravih rokah, to ni vedno res. Marsikateremu lomu, trku, poškodb zaradi mraza bi se lahko izognili. V popravilo sprejemamo skrajno zanemarjene motorne

žage. Deli strojev ležijo včasih nezavarovani pred garažami in po dvorišču. Nekateri delavci so si sposodili zase ali za druge družbena vozila, drugi spet motorne žage. Kako je z gorivom in rezervnimi deli? Razmere sicer niso kritične, vendar moramo preprečevati nered in ukrepati v vsakem primeru. Živiljske in delovne razmere pri nas niso tako slabe, da bi si morali služiti kruh nepošteno.

Zadnje čase je več disciplinskih prestopkov. Gre za neopravičene izostanke z dela in neizpolnjevanje delovnih dolžnosti. V postopkih največkrat ugotavljamo, da je temu krivo prekomerno uživanje alkohola. Alkoholizem se širi. Temu zlu se moramo upreti vsi, ne samo disciplinska komisija.

Opozorjeni smo na slabo delo. V borbi za večji osebni dohodek je zanemaren gozdni red, ugotavljamo površnost pri gozdnogojitvenih delih.

Nesreč pri delu je sicer manj, vendar jih je še vedno preveč, zlasti tistih s hujšimi posledicami. Neverjeten pa je porast pri nesrečah izven dela. Pa tudi bolniških izostan-

kov je preveč. V pogovorih smo ugotovili, da veliko delavcev v času bolniške dela doma. Ukrepov proti tem zlorabam skoraj ni.

Treba pa bo dati priznanje tistim delavcem, ki jim je do dela in do naše samoupravne družbe.

Družbena samozaščita ni parola, temveč resnica, ki v prvi vrsti od nas zahteva, da smo pošteni in dobri delavci, hkrati pa nas zavezuje, da opozarjamo na napake in jih sproti odpravljamo, če že do njih pride. Še

posebno je družbena samozaščita pomembna v današnjih razmerah, ko gre za izboljšanje našega gospodarstva. Že zaradi tega ne more in ne sme biti izigravanj, okoriščanja na račun drugih, slabega odnosa do dela, prisvajanja družbenega imetja itd. Pošteno moramo delati, medsebojno si pomagati, sproti se obveščati, pravočasno odkrivati in opozarjati na nepravilnosti, sodelovati v samoupravi. To naj bo naše vodilo, kajti le tako bomo kos trenutnim nalogam in nalogam, ki nas čakajo.

FRANC MARKOVIČ

Ozelenjevanje puščav

Najnovejši izum omogoča premoeno puščav v plodna zemljišča.

Angleški znanstveniki so razvili metodo, s katero bi lahko puščave spremenili v zelene oaze. Ideja je v praksi izvedljiva in jo že uresničujejo v nekaterih deželah Bližnjega Vzhoda. Znanstveniki so že od nekdaj razmišljali o tem, kako bi puščave spremenili v plodna tla. Najnovejši izum ima prednost, da nalogo rešuje upoštevajoč fiziologijo rastlin in lastnosti puščavskih tal ter izkorišča spoznanja najsodobnejše tehnike. Metoda je plod sodelovanja botanikov Manchesterske univerze, Davida Moora in družbe Chemical Discoveries na čelu s tehnologom Alanom Cookom.

Slabost puščave ni v pomanjkanju dežja, marveč v tem, da peščena tla ne morejo zadrževati vode. Puščavske rastline imajo zelo dolge korenine (tudi do 40 m), ki se razvijejo na širokem področju pod zemljo, tako, da je: med posameznimi rastlinami velika razdalja. V takih krajih bi bilo treba z novim načinom doseči, da bi se voda zadržala v višjih slojih tal. Rastline bi tako lahko rastle gosteje in bi postopoma obogatile peščena tla in jih spremenile v orno zemljo.

Alan Cook je menil, da bi v ta namen lahko uporabili umetne polimere (snovi sestavljene iz prvin z večjo molekularno težo). Njegova družba je proizvedla polimer, ki je zmožen vsrkati tridesetkrat večjo količino vode od svoje lastne teže.

Botanik David Moor je uspešno gojil rastline v mešanici takega polimera in peska. Poizkus je uspel.

Znanstveniki na Bližnjem Vzhodu, kjer imajo dovolj denarja, so se pridružili temu poizkusu. Vzorce raznih polimerov, ki jih je razvila družba Chemical Discoveries, so poslali v Egipt, Saudsko Arabijo in v Abu Dabi. Abu Dabi je prvi

naročil dvajset ton polimera. Emirati je bogat z nafto in je sposoben plačati velike vsote za osnivanje gozdov v puščavskih peskih. Vlada Abu Dabija bi celo zmogla spremeniti peščena tla v travnike, če bi izkoristila še poseben Cookov polimer, ki veže zgornji sloj peska in preprečuje erozijo in izgubo vode. Zamišljeno je, da bi s približno eno tono polimera na hektar in z namakanjem omogočili rast vsake kulture s tega področja. Prvo kulturo naj bi podorali kot zeleno gnojilo, v naslednjih sezonah pa bi ponovno sejali isto ali kako drugo rastlino.

(Nadaljevanje s 113. str.)

vložkov jogi in deset pogrado, štiri mize ter dvajset stolov. Za kuhinjo doma v Novigradu in za počitniške prikolice v Zadru smo kupili nekaj gospodinjstvih pripomočkov. Sindikalna organizacija je predlagala nakup dveh novih prikolic, vendar to najbrž ne bo izvedljivo zaradi stabilizacijskih ukrepov.

Opozorilo! Poškodbe in izginjanje inventarja, malomarnost glede snage in reda

Opozoriti moramo še na nekoliko nemaren odnos vseh nas do inventarja v počitniškem domu Novigrad! Nenehno so zmanjkovali pepelniki, obešalniki in kozarci. Novi vložki jogi so že letos precej uničeni. Nenehne težave smo imeli tudi s kanalizacijo v bloku v Novigradu. V stranišča so nekateri metali neprimerne odpadke, zaradi česar se je vsa kanalizacija zamašila. Z nekoliko večjo pazljivostjo pri odlaganju odpadkov bi se prav lahko izognili veliki škodi, ki je nastala.

Opozorila bi še, da bomo v kratkem začeli zbirati prijave za zimsko sezono v Zoisovem gradu v Bohinjski Bistrici. Nameravamo organizirati smučarski tečaj, če bo dovolj zainteresiranih.

SONJA LIČEN-TESARI

Vera se je poslovila

„Dvajsetega septembra, v ponedeljek, pridem zadnjikrat na delo.“ Je dejala naša sodelavka Vera Strajnarjeva.

Takrat je že pripravljala vse potrebno, da pogosti svoje sodelavce. Precej se nas je zbralo, da ji stisnemo v slovo roko in nazdravimo srečni in zasluženi upokojitvi.

Petintrideset let neprekinjene delovne dobe in to ves čas pri gozdarjih, ni majhna stvar. Le kdo bi preštel tisoče in tisoče vnesenih podatkov v kartice, napisanih poročil, izpolnjenih drugih obrazcev itd., skratka vsega tega, kar ji je nalagalo delo biagovnega knjigovodje pri TOZD Gozdarstvo Novo mesto.

Ob koncu meseca se je pogosto razjezila nad gozdarji, ki ji niso do roka dostavili potrebnih podatkov, slabe volje je bila tudi ob preobilnem delu ob periodičnih obračunih, popisih zalog in še kdaj. Toda z dobro voljo je bilo kmalu vse težko pozabljeno in lahko zapisem, da je bila Vera največkrat nasmejana in vesela.

V prvih povojnih letih ni bilo časa za študij in zato so tudi njo tako kot večino drugih z nižjo maturo, drobceno 16-letno dekletce, poslali na delo h gozdarjem v Stražo. Tam je

reživila nam starejšim dobro znana burna planska leta, ko ni bilo nikoli dovolj narejenega, čeprav je delala cele dneve, ob

nedeljah pa še udarniško nakladala drva na vagone. Po nekaj letih je zapustila Stražo in se „vsidrila“ pri novomeških gozdarjih in pri njih vztrajala vse do upokojitve. Preživela je več gozdarskih reorganizacij in se tako znašla enkrat v Bršljinu pa spet v Kandiji, odvisno od tega, kje se je znašel sedež uprave. Kakorkoli že, vztrajala je pri gozdarjih in se od njih ni ločila tudi v težjih časih, kot so danes.

Po tolikih letih dela je Vera še danes kar dobrega zdravja in mladostnega videza, vsi njeni sodelavci pa ji želimo, da bi prav taka ostala še dolgo vrsto let.

FRANCE POVŠE

Prvi gozdni in lesni delavci iz roških gozdov

(nadaljevanje)

Proti koncu 17. stoletja, ko se je začela razvijati industrija, zlasti lesna, je grof Auersperg v gozdove Roga in vzhodno od Plešivice proti Frati nastanil prve stalnegozdnedelavce v večji skupini, ki so prebivali v gozdovih z družinami vred. Fratarji so si postavili globoko v gozdu največkrat lesene, včasih pa tudi kamnite koče. Pokrili so jih s škodlami ali smrekovim lubjem. Sprva so bile te koče z enim samim prostorom in odprtimi ognjiščem. Pozneje so si ljudje izdelali po dva prostora; nekatere koče so imele tudi krušno peč. Za posteljo so imeli sprva steljo in smrečje, kasneje pa ličkanje. Zraven bajt so imeli korita kot nekakšne zbiralnike vode. S krčenjem gozda so si pridobili rodovitno zemljo. Čeprav je na Rogu malo vode, je nekaj studencev. Veliki studenec tik pragozda je bil nepresahljiv. Tja so hodili po vodo iz Komolca. Obstajal je še Mali studenec. Tudi na Ribenčanovem hribu je bil studenec. Hrib se tako imenuje, ker je bil fratar Ribničan.

Delovno orodje teh prvih gozdnih delavcev je bilo kaj preprosto, za tiste čase pa neobhodno potrebno, če si se podal v gozd. Na prvem mestu je bila sekira, ročna žaga „amerikanka“, ki je dobila ime po ameriških gozdnih delavcih. Če je bila žaga mojstrsko urejena, se je dalo z njo dosti napraviti. Fratarji so takrat uporabljali tudi vejnik za sekanje vej ali spodrast. Seveda so uporabljali še razno drobno orodje in pripomočke, pile za brušenje in brusni kamen, lesene bete, razne vrste lesenih zagodov itd. Vsak fratar je imel tudi velike lesene sani, na katerih so samotež vozili drva, če je bil teren le količkaj ugoden. Drugače so delali vse ročno. Da niso toliko fizično trpeli, je imel vsak svoje ustaljene in v teku let pridobljene delovne navade. Zato so imeli roke in ostalo telo utrjeno. Življenje v gozdu jim je izostrilo vse čute, da so se počutili kot del narave. Zato so vse, kar jim je ta nudila, globoko zajemali in so tudi živeli brez zdravnikov do visoke starosti kot stoletna drevesa.

Fratarji in gozdovniki so zvečinoma trebili gozd do golo-seka ali ga redčili. Iz lesa so največ kuhali oglje in napravljali drva. Poleg oglarstva so nekateri žgali tudi pepeliko. Na Rogu je bila temu namenjena

posebna peč v Podstenicah. Pepeliko so rabili za steklarstvo industrijo, ki je bila nekaj časa v Kočevju. Vsak oglar pa je moral najprej s sodelavcem skuhati precej kop, šele potem je postal samostojen.

Pri tem opravi bilo treba mnogo vztrajnosti. Prav posebej je bilo treba biti pozoren, da je bila kopa pravilno zložena. Praviloma so naredili poleg kope še „štirne“, da so jo lahko gasili, če se je vžgala. Oglar se je šele takrat oddahnil, ko je bilo oglje „zvagano“. Oglarji so bili postavni možje in fantje, saj je še danes znana oglarska pesem „Oglar“.

Fratarji so kuhali oglje večinoma za železarno na Dvoru ali za fužine, ki so začele obratovati 1796. Železarna je bila takrat na višku svoje zmogljivosti in fratarji so rastle kot gobe po dežju. Z ogljem so zalagali tudi steklarstvo v Kočevju. Bilo pa je še dosti drugih odjemalcev oglja. Rog je bil največji proizvajalec oglja na Kranjskem. Železarna na Dvoru je imela v obtoku svoj denar, katerega so uporabljali tudi fratarji, saj je bila poleg železarne velika trgovina, ki je zalagala vse takratno delavstvo s hrano. Ta denar je bil veljaven le na območju železarne in za njene dobavitelje, to je fratarje in prevoznike oglja in rude. Železno rudo so za Dvor kopali v okoliških krajih, pa tudi od drugod so jo dovažali. Ta železarski obrat je

slovel po svojih odličnih izdelkih, kot npr. železna vrata, nagrobni križi in drugi predmeti iz litega železa. Nekaj časa so imeli naročilo celo od cesarskega dvora za vlijanje krogel in možnarjev. Starejši ljudje pomnijo, da je grof železarno trikrat denarno podprl. V glavnem pravijo, da so bili „bankrota“ krivi upravitelj in njegovi najožji sodelavci. Upravitelj si je dal napraviti poseben možnar, da je z njim zletel v zrak, ko so prišli na sled, kdo je kriv finančnega poloma „fužin“. Veliko izdelkov z Dvora je shranjenih v Dolenjskem muzeju.

Fratarji, ki so po gozdovih postavili koče, so še dolgo vztrajali, da bi ostali v gozdu. Ali ko so ugasnile fužine, je šlo dosti manj oglja v promet. Nikjer ni danes zaslediti (po še tako temeljitih raziskavah o fratarjih), da bi kateri od teh umrl pred osemdesetim letom starosti. Vsak je dočakal častitljivo starost 90 ali pa še več let. V prvi vrsti je bila narava njihov najboljši zdravnik. Nikjer ni čistejšega zraka, kot je v gozdu, to so prav dobro vedeli. Njihovi otroci so se rojevali na slami v gozdu, vendar so njihove matere ob tednu že prale ob „štirni“ pri koči. Oblečeni so bili v obleke iz domačega platna, ki so ga delali iz lanu in konoplje. Nikakor pa niso bili fratarji več let na enem mestu. Ko so iztrebili, kar jim je bilo

odkazanega za kuhanje oglja, napravili drva in drug les, so se preselili v predel gozda, ki je bil določen za trebljenje. Spet je bilo treba postaviti kočjo, kar pa se jim je splačalo bolj, kakor hoditi po več ur na delo. Dognano je, da so fratarji (če le ni bil svet okoli bajte preveč kamnit) napravili vrtove, celo sadje so zasadili, sejali so oves, fižol in drugo zelenjavo pa tudi krompir. Nekateri so imeli celo kravo. V glavnem so živeli od polente, ki so jo imenovali „fratarski žganci“. Pravijo, da še v dolini niso znali skuhati tako dobrih žgancev; bili so tako drobni in mehki, da jih je človek jedel z veliko slastjo.

Če so hodili daleč od svoje bajte in se niso vračali pred večerom, so vzeli s seboj „kotliček“ za kuhanje in „banko“ za vodo. To je bil lesen, ploščat in okrogel sodec, ki so ga nosili na hrbtu. Vžigalic stari fratarji niso poznali, ampak so imeli kresilno gobo, ki je dala pod spretnimi rokami iskro in ogenj je bil takoj pri roki. Kot so pripovedovali, ni nikoli delal en sam fratar dlje časa na enem mestu. Vedno sta bila po dva, kolikor pač jih je bilo v družini; če se je pripetila kakšna nesreča, je bila pomoč blizu. Od fratarjev bi se še danes naučili marsikaj, predvsem pa reda v gozdu. To je tistih pravil, ki so jih imeli oni že od rojstva v krvi. Vsak je vedel, kje lahko

(Nadaljevanje na 116. str.)

Tehtanje oglja v Rogu okrog leta 1933. S kopišča so ga v dolino spravili s konji. Za tehtnico je videti preprosta streha, pod katero je oglar prebival dolgo tedne, ko je pripravljal kopo in kuhal oglje.

Nesporazum

Dan obračunov je in v „hiši“ je kot v čebelnjaku. Kar naprej se odpirajo vrata in vrste se vprašanja. Revirni in delovodje so v svoji sobi zgoraj. Posekano je bilo precej lesa in kot nalašč so nekateri opravljali vse mogoče naloge. Da je le čimbolj zapleteno. Zato bo kar mali čudež, če bo vse povsem prav in brez kasnejših ugovorov.

Ob zaključku delovnega časa vstopim v sobo revirnih, da bi jim nekaj sporočil. Najdem jih zatopljene v papirje. Ozračje je zakajeno in obrazi oznojeni.

„No, vidim, da ste danes vsi omotični, bom pa rajši jutri povedal,“ rečem in se obrnem. Mislil sem s temi besedami pač, da so zaradi obilice dela in napetosti že vsi utrujeni. Takrat pa se na moje veliko presenečenje eden oglasi: „Veš, tovariš upravitelj, to pa ni lepo, da takole zbadaš. Samo jaz sem ga prav na hitro izpil kozarček. Prejle, spodaj pri dekleth. Ostalo je od zadnjega rojstnega dne. Sicer pa je že tako ura dve in „šhta“ je konec!”

Vsi smo se nasmejali, kako se je vse skupaj posrečeno zasukalo.

Kdo je bolj nepogrešljiv?

Po vrnitvi s terena stopim v sosednjo pisarno. Vse je odprto, nikjer pa nikogar. Kaže, da so tovarišice na malici. Ob pisalnem stroju se.

(Nadaljevanje s 115. str.)

zaneti ogenj. Čeprav ni bil gozd njihov, so v njem delali z enako ljubeznijo kot doma okoli svoje koče. Takega reda in snage v gozdu ne bomo doživeli nikoli več. Kot rečeno, nihče jih ni učil, toda gozd zaradi njih ni bil nikoli onesnažen. Do gob so imeli posebno spoštovanje pa tudi strah, vendar strupene ni nihče nikoli z nogo brcnil. Užitne so rezali s krivci. Kot mi je pravil skoro pred 50 leti stari fratar Zajc, tudi pozimi niso stradali. Seveda, če je pošel živež, so segli tudi po divjačini. Poznali so vse stečine divjadi. Ampak zlahtni gospodje niso nikoli zvedeli za takšen krivolov v sili. Zakonske skupnosti fratartjev so bile trdne o kakršnikoli neslogi, ki bi bila posledica zakonoloma, ni bilo slišati nikoli.

TONE VIRANT

na mizi blešči velik zavitek zmlete prave kave. Takoj pomislim na družbeno samozasčito in preblisne me porredna misel: skril bom kavo in pisalni stroj in videl bom, kaj bodo sodelavke najprej pogrešale. No, pa kljub temu tega nazadnje nisem storil. Bal sem se, da bo katero kap zaradi – kave. Ko so prišle nazaj, pa le povem, kaj sem naklepal.

„Mislim, da rezultata ne bi bilo težko uganiti,“ reče Milena. „Sicer pa, šef, to je precej podobno tisti šali, ki je nekoč krožila naokoli. Namreč o tem, kako so v nekem podjetju v Afriki ljudožerci na skrivaj pojedli direktorja in kuharico.“

SLAVKO KLANČIČAR,
dipl. ing.

GRADBENIKI V ŠKRIPCIIH

V prvi polovici letošnjega leta so jugoslovanski gradbeniki zgradili samo 15.000 stanovanj ali 12 odstotkov manj kakor lani v enakem obdobju. Temu botrujejo predvsem manjša vlaganja, ki izhajajo iz dejstva, da gradbeniki gradijo za tiste, ki denarja nimajo, in da jih tisti, ki denar imajo, ne morejo kupiti. V jugoslovanskem gradbeništvu je zaposlenih 750.000 delavcev, če pa ne bomo v bližnji prihodnosti našli ustreznih rešitev za oživitve te panoge, jih bo brez zaposlitve ostalo kakih 200.000. Za to srednoročno obdobje smo v Jugoslaviji planirali izgradnjo 850.000 stanovanj, če bo pa šlo tako naprej, ti načrti ne bodo izpolnjeni.

DOLENJSKI GOZDAR

Glasilo izdaja delavski svet gozdnega gospodarstva Novo mesto – Odgovorni urednik ing. Janez Penca. Uredniški odbor: Mirko Bajt, Franc Bartolj, Tone Fabjan, ing. Jože Falkner, ing. Slavko Klančičar, Uroš Kastelic, Matija Mazovec, ing. Jernej Piškur, Janez Šebenik, Angelbert Tesari. – Izhaja enkrat na mesec v 1000 izvodih. – Uredništvo: Novo mesto, Gubčeva 15 – Časopisni stavek, filmi in prelom DITC Novo mesto, TOZD Grafika; tisk TOZD Tiskarna Novo mesto.

Gotovo ste opazili, da smo prenehali objavljati nagradne fotografije. Od lanskega decembra smo objavili sedem fotografij, a le za dve smo dobili pravilne odgovore. Pa vendar uganke niso bile tako zelo težke. Fotografije so predstavljale:

- rob ceste in bukov sestož z debeljšim hrastom in velika skala ob cesti (Brezova reber),
- začetek nove ceste, ki pelje od Komolske ceste do Primoža. Tu se je takrat sukalo veliko gradbenikov pa tudi gozdarje je cesta zanimala,
- jelov sestož ob cesti Ruperč vrh–Petane (fotografija je bila prepoznana)
- bukov sestož ob cesti Tanča gora–Stari trg na odcepu dalmatinske ceste – področje TOK in TOZD gozdarstvo Črnomelj,
- cesta Rdeči kal–Ojstri vrh (dobili smo pravilni odgovor),
- cesta Planina–Vrčice
- cesta Komarna vas–Štale.

Danes objavljamo dve nenagradni uganki a odgovor – če ga pošljete – bo vseeno dobrodošel. Fotografije predstavljajo področje štirih naših tozd in tok.

